Anno dni. 1424. in die rene dni. obiit hon. vir, dns petrus olp, decretorum doctor, canonicus ecle coll. scti cuniberti in colonia, cuius anime executores eiusdem dederunt hunc librum monasterio fratrum in dusseldorp: ut fres deum fideliter orent pro eo:

Johannes grosum hoc nomen per interpretationes deriuationes vel ethimologias extollere non est meum. suspitionis ro pz. Esset etiam ipsum refricare notissima. in presentiarum tempus nomen sup certa viguit. xxij. est enim ipse qui loquitur cum tum reliquis romanorum pontificum noia. xi. non transcederunt numerum ad quem etiam solius benedicti nomen ascendit. Inter canonistas etiam prementarios ipsum nomen viguit. habuimus enim iohannem theotonicum preferendum non exordine. sed ex fructu Johannes galecum. vulteranum Johannem hispanum Johannem fauentinum. Jo. faucona. Jo. de autona. Jo. de deo etiam hispanum. Jo. de lagucella cesenatem. Jo. monachum cardinalem. ego etiam qui minor sum inter duodecim doctores collegij bononiensis me quartum fuisse Johannem nunc inter eos prementatores solus. sed in prementarios decimus de nigro forte papirum non dignum occupare membranam. et quia put patet ipsum in exordio etiam prepositores iurium vix possunt tam clarum certumque statuere quin dubia mlta relinquant excusabilis ero quia in hac prima lectione vel glosatione smgla tum perfecte rimantur. Nam etiam in rebus exprimur quod naturaliter generatur quia in eis paulatim de imperfecto ad perfectum venit. sic et qui de virtutis pgnitione a primo parum attingunt postea quasi pedetentim ad quadam pleniore virtutis mensuram peruenium. igitur sub hoc excusatoris clipeo lz varijs occupatus per fiduciam clementie diuine has clementinas glosadas aggredior. Est autem sciendum quia iste dnus Johannes pontifex industriosus et mundi simoniam fugans iusticiam amans. scia magnus statura pusillus. preceptum magnanimus pius iacobus vocabatur. de hac vero mutatione nois et alijs quia ad salutatorum hanc respiciunt dic vt no. in salutatione li. vi. Diuido ipsum prohemium preter datam in quatuor partes aut in duas. et secundam in tres. vt ibi. In prima ponit salutatio vsque ibi. quam. ibi exordium. vsque ibi. hec sane. ibi narratio. vsque ibi. vniuersitati. ibi pclo. vsque in fi. suo exordio

a Quam nulla. exordium. est sciendum quia cle. ad istar anno. iiij. et greg. x. narrabat quomodo pstones quasdam ann pcilium in pcil. vienn. et pmulgauerat. quibus precipiebat vti in iudicijs et in scolis. Jo. autem decisis sub bulla illo prohemio clementis ponit prohemium suum de exordio. Sed cum habebamus tria exordia. greg. ix. bonifacij. viij. et Jo. xxij. in quibus differant videamus. Et dico quia greg. in suo exordio principaliter ostendit qualiter emanauerit ius positiuum et ipsius iuris effectum. vt ibi plenius diri. bonifacius. in suo exordio recognouit quia ex debito regiminis sibi commissi habet intendere subiectorum comodis quia dicit se sollicite facere noua iura prendendo et antiquis declarando. vt tollat iniquos li

tes et scandala. Jo. autem in hoc exordio volens excusare multiplicationem pstonum et voluminum quibus quidit ecclesiastes vl. c. sic dicens. faciendi pstones et volumina et libros nullus est finis. et dicit quia principis auctas necessaria est propter duo. primo quia ius positiuum quantumcumque mature certe et clare compositum non sufficit ad casus emergentes propter quod oportuna est declaratio principis. Secundo quia homo pnus ad malum natu re facile mores subuertit propter quod est necessaria principis prtas ad inserendas virtutes et vicia extirpanda. Pz g° quia in hijs tribus exordijs nulla est incultatio superfluitas vel repetitio. quia autem exordinantium propositum pdcam pueniat per se pareat.

eius inopinabiles sufficit nec ad decisionem lucidam sine nodose ambiguitatis attigit eo pposito quia vix aliquid adeo certum clarumque statuit quin ex cauis emergentibus quibus iura iam posita mederi non pnt in dubium reuocet. Quia ergo ab adolescentia viri pceuis ad malum sensualitas humana declinat per quod morum subuersio in clero et populo frequenter obrepit necessaria est superioris auctoritas vt tam per determinationis oportune suffragium tollat ambigua lites auferat. alte cationes dirimat. et obscura succidat. quia per cultoris prouidi sarculum extirpet

c Juris. humanum positiuum siue canonicum vel ciuile vel si nodale vel municipale. naturale vero vel diuinum. morale est immutabile. v. di. i pn. et est perfectum quia manauit ab illo qui est perfectus et non nouit imperfectum opus. de bap. maiores. v. sz ad hoc:

d Sanctorum. ipsum et in v. hec sane late sumitur. nam ponit stricte pro pstone penali. vt no. iij. di. in sum. pensio. quia

e Per si perfecte pensato vel deliberato. habetur sicut vbum. s. o pac. vl. c. circa me

f Digesta. et alibi ore decocta. xxxv. q. xi. aplm diuum. li. vi. ce. et hec bna pueniunt. de pse. di. v. nec tales. c. pnl.

g Varietatem. sumi potuit de cor. aut. de re. ec. non alie. ff. vt aut. in pn. col. ij. et de instr. caute. in pn. col. vi.

h Machinationes. qui si astuta ingenia. quod est enim quia homo sed deditus malicie non adinueniat malum. vt in autm. vt hij qui se ob. phi. coll. vi. olim. et de reli. c. i. in pn. li. vi.

i Modose. de v. sig. cum plici ambiguitate iuris facti et

k Ambiguitatis. de tri sone no. xxxiij. di. c. fi.

l Vix. innuit fieri posse de pgni. spi. c. ij. copos. in pn.

m Vederi. fac. in aut. hec pstio inno. colla. viij.

n Procliuis. xx. q. iij. pceuis. facit. xij. q. i. c. i. in aut. de mona. ff. si quis igit. ad fi. col. i. et ore pceuis qui si pceps. pmpta facilis vel inclinabilis. c. i. v. in xtice. et quia hac apo

o Sensualitas. de ipsum de sa. vne. petimus delectabilia corpori fugimus nocua. nec quia oia pt extingui. vt dicam ff. de her. ad nem. v. ij. latent subintrat. et idem vbum. xli. di. nul

p Obrepit. qui si lus. et inuitus. de ce. mis. cum creatura. et ff. de sta. mo. ne in agro. in prin. romani.

q Determinationis. facit ff. de elec. ne catones. quia ad vborum certamina. spicit quod pius dixit vsque ad v. quia etiam

s Succidat. re quod sequitur respicit quod ore in ipso v. quia

t Sarculum. instrm quo euelluntur male et inutiles herbe quia nascunt inter bonas. quod boni. vocant roncare. ysa. viij in fi. Vepres et spine in vniuersa terra. et omnes montes

Incipiunt pstones cle. ppe. v. cum apparatu io. andree.

Johannes eps seruus seruorum dei. dilectis filijs. doctoribus et scolaribus vniuersitatis bononie prmorantibus salutem et aplicam bnedictionem.

Quam nulla iuris sanctio quantumcumque perpenso digesta consilio ad humane nature varietatem et machinationes

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DUSSELDORF

vicia. et virtutes inserat. corrigat excessus. moresq; reformet. ¶ Hec sane felicis re. cle. pp quintus p̃decessor noster prudenter attendēs et puide cupiēs ꝺ formatoꝝ reformatoi. pspicere. soluere difficilia ac sātiones cōnibus et negocijs imminētibus cōsonas promulgare. dudum nedum ī concilio vienensi. qui etiā ante et post ipsum pciliuz pstōnes plurimas edidit. ī quibus multa vtilia statuit atq; salubria et nonnulla dubia in iudicijs et extra frequētata decidit. ¶ Et licet eas collectas in vnum volumen et sub pgruis titulis collocatas mittere ꝺ creuisset. dare in cōmune subiectis. assidua tamē occupatō circa magna ac sortis humane pditō que ipz de medio sustulit in cā fuerūt ꝗre suū in hac parte ppositū non expleuit. ¶ Nos ec̄ q̄ sicut eiꝺ lz ĩmeriti ī apl'atꝰ officō dño pmittēte successimus. sic in effectus plenitudine in hijs q̄ pendi um vniuersi pcernūt successisse debemus tot grādibꝰ agendis et arduis fuimus a nostre pmotōis exordio circūsepti. qꝺ tā ex hoc q̄ ex cansis rōnabilibꝰ alijs q̄s sub silentio puidimꝰ pmittēdis. pdcās nobis pmunicare pstōes fuimus hactenus ĩpediti. ¶ Nūc igitur oportunitate captata illas vobis sub bulla nrā transmittimus. ¶ Vniuersitati vrē p aplica scpta mādantes. q̄tinꝰ eas pmpto affectu suscipiatis ⁊ studio alacri eis sic nobis manifestis et cognitis vsuri deceto in

a Inserat. ie. i. de ma. et obe. solite. v. potuisses.
b Reformet. de accu. sicē olim.
c Hec sane. narratio in q̄ pmen/ dat actū clemētis filius et ꝓuiā tarditatez ex
d Papa. i. admirabilis. et ꝺr a pape qꝺ est mē cusant.
iectio āmirantis. ⁊ vere admirabil' q̄a vices dei in ēris gerit. inde diē ille anglicꝰ ī poēta noua. pp stupor mūdi. et circa fi. q̄ maria rerū nec deus es nec hō q̄si neuter es interutrūq;. Ethimologia vero noīs est id ē pr̄ prum.
e Cōsonas. iiij. di. erit.
f Ām. iste sole emanauerūt ante pcil'. de iuꝺ. duꝺū. ꝺ immu. cc. qm̄. de sen. ex. ex. frequētibꝰ. reliq̄ omnes in concilio vel post cōci. vt in ipsarū superscp/ tionibus patebit.
g Decidit. pcor. phemiū greg. ix.
h In vnum volumen. non tū sub nomine liber. vū male dicūt q̄ allegāt. vij librū. Nā si sub nomine libri ꝓposuisset pstōes q̄ manauerēt pꝰ cōpilatōz sexti libri iurta morem inserte fuissent vt fecē in prohemio sexti.
i Dare. no. p co qꝺ in fine dicā.
k Sortis. p fortuna vel euentu sic. xxvi. q. ij. sors. alibi p sortilegio. de sortil'. c. i. et alibi p capitali. de vsu. c. i. et ij. alibi p parte vel portōne de pben. cū fm. xri. di. cleros. in pn.
l De/ xriij. q. iiij. hec aūt vita.
m Cōsō impleuit. pcor. de pig. c. iij.
n Permittēte. et forsan etiā agēte. oīa/ cit aut suo permissu ita fieri sinit. xxvi. q. v. nec mirum. v. nec ideo.
o Cōpendiū. qꝺ est breue et vtil'. de lꝰ ꝺ ĩsep. dispēdia.
p Nōcernūt. i. cernūt sil' vel conspiciunt. li. vi.
q Debemꝰ. ꝺz gꝰ successor pficere factū p̃decessoris. xij. q. v. qzio. lxiij. di. c. ij. de ĩsep. lēis. vbi de lꝰ. et. xi. q. iij. si epūs
r Circūsepti. q̄si circūdati vel vndiq; cincti.
s Silentio. sit rector discretus in silentio. xliij. di. sit rector in prin. ptra illos qui dicūt tacenda. Quidius sme tiꝰ Quis vnq̄ minor est q̄ tacuisse laborem. et Catho. v. tutem primā esse puto ꝓpescere linguaz. et Socrates ait. dixisse me q̄q; penituit tacuisse nūquā/ fi. et de eo q̄ cog. con. vx.
t Oportunitate. xriij. q. iiij. pr̄. ī/ veniens. ij.
u Vniuersitati. pclusio.
x Alacri. pcor. phemiū insti. in fi. sic. s. p̃ missionē nr̄am sub bulla/ ro. v iꝺr per hāc lr̄am q̄ hec pstōes nō ligaue/ rūt tpe cle. Item nec tpe io. nisi post hāc datā et post duos menses ab illā et inde qꝺ scripsi super dat'. vi. li. hūc passum q̄z periculosum est decidere. psequendo. excludamus primo casus indubios. Indubitatū est autē q̄ pstōes que p̃cesserūt pcil'. de qꝺ dixi. sup v. et an tūc ligabāt. Item ī dubitatū qꝺ ante morē cle/ mentis ligabant. j. e. t. c. vno. et. j. de elec. ne romani. ꝺ re iudi. pastoralis. cō stat enī q̄ pp̄ cle. solēniter illas publicauerat. et q̄ statiz ligarent mandauerat. Item indubitatuz q̄ constōnes declatorie ligabāt ⁊ hoc siue princeps in illis vtatur vbo declarationis. vt. j. de elec. qz circa. et c. se. siue ū. vt. j. t. ij. gratie. j. ti. iij. pstōe de of. dele. iudices de testi. c. ij. et decē. q̄ sūt sub ti. de pbē. et. iij. vltōres sub t. de ap. et hijs sil'es Item sūt q̄dā q̄ sine pene adiectōe prē/ cipiūt veterā iura seruari. vt. j. de eta. et q̄li. c. i. de of. ꝺr. c. i. de censi. c. fi. et ꝺ reliqui. et ve. scōz. c. i et de illis nō expedit dubitare vel q̄/ rere. Idem dico ꝺ hijs qui p̃uilegiāt. j. de cele. miss. dig pū. ꝺ bap. c. i. de p̃/ ui. archiepisco. et facit ad hoc de pces. preben. c. i. post pn. li. vi. hec vera nisi dicas aliud in priuilegio simpl'r dato et aliud in eo qꝺ dat pstō. quo casu imitari debet naturā constōnis. facit de of. dele. si sup gra. li. vi. in alijs ergo remanz dubium qꝺ expedit examinari et maxime de penalibus que sunt multe et in hijs q̄ decretū apponūt. de elec. c. i. et vl. et c. in plerisq;. vl' q̄ excludūt. de eta. et q̄. vt hij q̄. de regula. vt pfessores. ¶ Circa lꝰ sciendum q̄ constōes cōcilij licet nō oēs fuerūt in cōcilio publicate. tū postea de facto fuerē publicate. et ipsarū habita copia etiā habebat' qꝺ ligarēt. et quia patuit alicq̄s ex illis inepte alicq̄s plure. aliquas defectiue cōpositas. aliquas etiā non expedire noluit clemēs q̄ cōpositio illa pcederet. sed vt fertur sub excōnis pena mādauit q̄ illas hūtes infra certos dies restituerēt camere vel incēderēt vel dilacerarēt easꝺ. demū p pitiores fecē illas recenseri. q̄ alicq̄s et paucas refuauerūt. alicq̄s in totuz resecarūt. alicq̄s mutauerūt quo ad vba mēte reseruata. in aliquibus menti et verbis detraxerūt et addiderūt. et has licet non sub hijs vbis in concilio publicate fuissent voluit sub noīe pcilij reseruari. et multas constōes addēs vtiles de quibus non fuerat in concilio tractatū. vt de ĩsep. oēs q̄

sūt post secdam. et de elec. oēs. post pmā cū fecē illas vna cū
q̄busdā pstōibus q̄s prius ediderat sub debitis titulis cō
pilari. vt a dño arrtrebatēs. audiui qui tūc erat pdictorū
auditor clemēs p̄cepit illas in audiētia publicari. ipse dñs
auditor dixit q̄ inchoauit et finiuit in audientia publica-
tionem illarum memini tunc audiuisse q̄ clemens manda-
uerat. q̄ pstōes preter pdictas quatuor obligarēt p̄ q̄tuor
menses. aliqui dice
bāt q̄ ordinauerat
eas ligare pōstq̄ es
sent per studia pu-
blicare. mortuo cle
mēte. istarum pstō
nū hēri copia de cā-
cellaria nō potāt. et
sic tenuerunt curia
les. q̄ vltra illas q̄
tuor non ligarent
creato dño iohāne
primo adhuc anno
sui pōtificatus. vl
tra viguit hoc du-
bium. sed qz quibusdā petentibus per ipsū auditores da-
ri in cauſ beneficialibus cū clā simplr et de plano zc. Int
dū sic rndit. pstōnem habetis. ceperunt dicere auditores
palacij. q̄ ipse videbat velle q̄ pstōnes ligarent. cōtrariuz
videbatur qz peruerat et receperat pstōnes ipsas eramī-
nādas et corrigendas. et aliquas correxerit et mutauit. vt
j. t. i. c. l. et finaliter deliberauerūt auditores illā hēre. p cō-
stōne. de qua pp̄ sic dixerat. relinquēdo priori dubio.

¶ Ex hijs ergo cōcluditur. p et ō q̄ ligauerunt. facit pdcā
assertio dñi auditoris qui dicit se de mādato clemētis pub
licationē in audientia finiuisse. et sic fuit omnis actus legis
pdende perfectus. de q. C. de l. hūanū. Itē ōzium sonat ī
absurdū. q̄ pstōes q̄ attribuūt pcilio et clementi a tpe fini
ti cōcilij non ligent infra q̄nquēnium et a tpe clemētis ifra
biennīū. ex. ergo fuit pstō cōcilij vel clemētis. et xbuz sta-
tuo designat rē perfectā. de x. sig. in hijs. cū concor.
ligabat post tēpus limitatū a iure. Itē non apparet nec fer
tur q̄ dñs io. de hijs pstōnibus fecerit aliā publicationez
in audientia. g° innitit iā facte. sed hec dicere multos illa
q̄at. et maxime pōderatis pstōibus. de vi. et ho. cle. qm̄. de
sepul. c. i. de sta. mo. c. i. de rel. do. c. i. de pri. ul. c. i. p quas
id tenendo multi clerici et infiniti religiosi ligati dicentur
Itē sonat in absurdū dicere q̄ ligarēt pstō. s que occulta-
bant. quare benignus videretē id qd in prin. glo. diri. q̄si
hijs pplexitatibus pōderatis dñs io. noluit p ls xdū dece
tero q̄ tpe bn date sit ipsarū publicatio. nec ob. publicatō
fcā tpe cle. qz lz illas publicare fecerit illas rñ non dedit.
qd pz. qz. s. dz qd dare decreuerat. sed suū ꝓpositū nō im-
pleuit qd satisfacit ls si dcā sumāt in modū collatōis ñ dif-
finitōis quā hoc casu pdictor facere posset. nō glosator.

a ¶ In scolis. de hijs xbis die vt. s. in phemio greg. ī vl.
b ¶ Data. circa hāc datā vide qd no. in fi. vi. li. sup glo.
eius data. q̄re mēsis iste sic denominet dicā. j. de
c ¶ Mouēbris. reli. et vene. sanc. si dñm. x. lz igitur.
d ¶ Pōtificatus. qui īcepit nonas. i. v. die septēbris. Oj.
ccc. xvi. q̄ die consecrtus fuit bñdict° et coronat°. et pri° fue
rat electus. vij. augusti. et per ls pz q̄ tard uerat mittere cō
stōes. has fere p. xiij. menses p° coronatōz. hec est cā q̄re
supius se excusauit.

¶ Circa ls̄ricas huius voluminis nō cōtinuata repe
te qd no. e. ti. li. vi. qd etiā ls fortr locum habz. cū
ls volumē nō emanauerit sub noīe li. vt in prohemio diri.
et lz hac rōne viderentur pstōnes greg. ppilationis et. vi.

iudicijs et in scolis. Data
tū autmoñ. viij. Kalas no
uēbris pōtificatus nostri ā
no secdo. De sūma trinita
tez fide catholica. Rubri.

Fidei catholice fū
damento preē qd
teste apl'o nemo
pē aliud ponere firmiter ī
berentes aperte cū scā ma
tre eccia pfitem vnigenitū
dei filiū in hijs oibus in q̄
bus de° pat existit vna cū
patre ētnalr subsistente. et
ptes nostre nature simul v
nitas ex quibus ipse in se

allegāde in ls volumine fm suas matias. p. s. et j oēs tñ al
legabo vt. s. exq̄ in altera illarū cōpilatōnū hec inseri ñ mā
dat. ce. sūma hō pcilij hec ē. fatetur conciliuz

Fidei catholi vnicū dei filiū in eēntia dei eternalī
subsistētē. verū corpus hūanū assumpsisse de xgine
et in eo passuz. et iā mortuū lancea pforatū. approbās in ls
ordinē quē tradidit euāgelista iohānes. Secdo reprobat
heretica īdicat doctrinaz q̄ hz q̄ sub
stātia aīe rōnal' seu
intellectiue vere et
p se humani corpis
non sit forma. Ter
cio asserēs pfitendō
vnū baptisma sicē
nū deū et vnā fidez
approbat opi. q̄ hz
p illō pferri cē par
nulis q̄ ad habitum
īformātē grām et x
tutes. ptes patent
secda ibi. ad ls. Itez
hec prima ps facit tria. primo fatet ētnā diuinitatē xpi. secdo
verā hūanitatē ipsius. Tercio ipsius passionē et mortē. et
figurā īducēs ordinē approbat quē ō plagis xpi ponit euā
gelista iohānes. qd ēxps. apl's. i. ad cor. iij. et concor.

g ¶ Fundamento. i. q. i. cū paulus. de ēpsc. ñ bap. c. fi.

b ¶ Vnigenitū. vt dicē anselm. in scā ēnitate ēctūlibz quuz
incōueniēs est impossibile lz si pē aliū filiū genuisz. ille per
oīa silis eēt iā genito. et cū iā genitus filius sit xbū. reliqu°
eēt xbū. et sic eēnt in deitate duo xba. sed cum vno dei x
bo oīa pfectissime dicātur et creent. aliud supfluū et nuga-
toriū fuisset. nā duor ad idē suffragantiū q̄rum vnum suffi
cit. alterū superfluū ē. qd nō est in deitate possibile. et phis
. i. phisicor. frustra fit per plura qd pē fieri p paucioza.

i ¶ Filiū. de spū scō et ei° ētna ꝓcessione. s. e. fideli. li. vi.

k ¶ Oibus. p ls cōprehēdit immēsitatē. īcōmutabilitatē. ī
cōprehēsibilitatē oīpotentiā et ineffabilitatē. Itē essentiā
subām seu naturā de hijs oibus. s. e. firmit. in pn. et in di
uinis ls tria vltima repetimus ad maiorē expssionē. si enim
ad diuinā eēntiā hēat respcūs q̄si mathematice. i. abstra-
cte nō reducta psideratōe ad psonas. sic est eēntia. si consi-
deretur cōcrete hīto respcū ad psonas. sic est substārtia. qz
in qualibet substat. et ē tota. s. e. dānamus. x. nos autē. si
vtroq̄z mō q̄si in psideratōe vniuersali. sic est natura. quia
naturale ē diuine essentie q̄ sit vna. et q̄ ī ea sint psone. sim
plex tñ ē impta'l et indiuisibil. q̄ xpm dicebāt nō p

l ¶ Existat. dānati sūt g° bonosiani. priū sed adoptiuuz
filiū dei. xriiij. q. iij. quidā. x. bonosiani. et ō ls de cele. mis.
in q̄dā. arriani negauerūt filiū coeternū pri. xv. di. c.

m ¶ Ētnalit. i. xriiij. q. iij. quidā. x. arriani. et argue-
bant sic. oē qd natū est principiū hz. g° filius q̄ natus ē pn
cipiū habuit et eē cepit. vñ dicebat arrian°. si filius ē nat°
ē. si natus ē. g° tps fuit qñ nō erat filius. vt ō eum die am-
bro. li. i. de f. c. v. Itē posset dicere de deo. q̄ si cepit eē pat
g° pmo fuit ōs q̄z pē et fuit tpe q̄ ñ erat pē. sz cū ex ls secre
tue eū mutabilē. i. gñ atōis actōe mutatū. ls dicere amētia
ē. sp enī fuit pē et filio. nā ex vi correlati. posito vno pōit
reliquū. dicebat g° aug. li. de fide ad pe. c. ij. si dei filio x tus
et sapīa dei ē. nec vnq̄z fuit ōs sme xtute et sapīa. g° filius
coetn° ē deo pri. pmū. pbat apl's. i. ad cor. v. et hēt. xxxvij.
di. ḡ. hīc ec. g° dicē aug. sicē splēdor qui gignitur ab igne coe
tn° ē illi. et eēt coetn° si ignis eēt ētnus. sic est intelligendū
ex deo natū eē sēpitnū vt sit pri filius coetn°. et ls ꝓsequitur
mgr sen. li. i. di. ix.

n ¶ Vnitas. dicūt theologi q̄